

L'Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys de Mar conserva un llibre d'acords de la confraria de Sant Elm, dels mariners mataronins, instituïda a la parròquia de Santa Maria.
Josep M. Pons i Guri, advocat i historiador, el comenta tot seguit.

UN LLIBRE D'ACORDS DE LA CONFRARIA DE SANT ELM DE MATARÓ

Un còdex de l'Arxiu Històric Fidel Fita conté interessants notícies documentals sobre l'antiga Confraria de Sant Elm de l'aleshores vila de Mataró, que permeten completar i, en alguna petita part, esmentar, el que ja és prou estudiat i conegut sobre aquella entitat de la gent de mar. Hom pot descriure aquest manuscrit com el posem a continuació.

Còdex de l'Arxiu Històric Fidel Fita, fons de Marina, Ms. 205. En paper 307 x 208 m/m, 204 folis, coberta sobrescrita amb grafismes il·legibles pel gastament del pergami, on només es veu clarament els mots *Determinacions de Consells*. Des del foli 1 al 161, conté acords i passaments de comptes de la confraria de Sant Elm de Mataró des de l'any 1627 al 1753, seguits de pàgines en blanc fins al foli 173. A aquest llibre, li manca la portada i el foli primer, de manera que el que actualment és el foli 1 abans havia estat el 2. Els folis 174 i 176 pertanyien a un llibre d'assentaments de confreres, i del foli 177 al 180 intercala alguna liquidació de despeses i fulls en blanc, i en dóna notícia des de l'any 1602 al 1616. Aquests fulls foren relligats al volum, procedents d'un altre llibre.

Una segona incorporació al volum, la formen els folis del 181 al final del llibre, relligats sense seguir l'ordre de la paginació de la seva procedència, juntament amb altres que en un

principi havien estat preparats per servir d'índex alfabètic, però foren utilitzats per a l'assentament de confreres i passaments de comptes. El foli primer d'aquesta darrera incorporació, que és el 181 del conjunt, presenta el que hauria estat portada d'un llibre precedent on es llegeixen les següents paraules: «Llibre de la Confraria instituïda sots invocasió de la Nativitat de Nostra Señora y del gloriós Sant Elm en la isglésia parroquial de Santa Maria de Mataró, en lo qual llibre se continuaran y es seran asentats los noms de tots los Confreres Marcaders qui volran ser de dita confraria. / Llibre de marcaders confreres. / 1588.»

Intercalat entre els folis 19 i 20 hi ha un petit retall de paper lliure, de 211 x 80 m/m, amb una rebuda datada de 22 d'agost de 1658.

L'existència d'aquestes confraries a les comarques marítimes catalanes, sota l'advocació de sant Erasme, conegut a Itàlia per Eremo o Ermo, i a casa nostra per Elm, s'havia fet tradicional. En els nostres entorns, la més antiga fou la de Calella, amb capella pròpia dins la vila, i tan poderosa que abans d'acabar el segle xv posseïa un gran retaule pintat dedicat al celestial patró dels navegants¹; seguia a la ribera de mar d'Arenys una altra capella en honor del mateix sant anterior, l'any 1573, i les confraries de Canet i Blanes, i la de Mataró, que hom ha datat de l'any 1575.²

Aquestes confraries, a la seva finalitat religiosa de donar culte al sant, patró de la gent de mar, hi afegien el fet de ser el que avui diríem mutualitats o entitats de socors mutus, per tal de redimir els mariners captius pels corsaris turcs i algerians en llurs correrries per la mar i fins i tot en el seus desembarcaments. Les confraries donaven una quantitat fixa per ajudar a la redempció, però el preu exigít pels «moros» era en general variable, i sovint molt superior al que tenia establert la confraria. Això féu que, per tal d'assegurar el seu alliberament, hom s'assentés a diverses confraries. El fet que en els llibres de confraries d'una localitat veiem sovint l'existència de mariners d'altres indrets, més que una influència sobre altres poblacions, respon a la necessitat de fer-se amb diner suficient per sortir de l'esclavatge.

La confraria de Sant Elm de Mataró presenta una particularitat que no hem sabut trobar en altres llocs. L'any 1588 va admetre en els seus afiliats els «mercaders»³, o sia les persones que, per raó de llurs negocis, anaven d'una banda a l'altra, fent camí per la mar, i sofrien igual o més risc de ser captius que els mateixos mariners.

Entre les diverses notícies que ens dóna aquest còdex inèdit, hi figuren les referents a la construcció, l'any 1547, d'un retaule a la capella lateral que la confraria de Sant Elm tenia a l'església parroquial de Santa Maria de Mataró. Algú ha identificat aquest retaule, que diu ésser construït l'any 1575, amb el que fou destruït l'estiu de 1936.⁴

Però aquest manuscrit ens explica que l'any 1547 la confraria decidia que es fes «un retaule nou» (foli 5), «per fer dit retaule» (foli 5 verso), «fer un retaule nou en dita capella de Sant Elm» (foli 6), etc. Si hagués existit un retaule de Sant Elm bastit l'any 1575, hauria estat substituït pel «retaule» nou començat a construir l'any 1647. Altrament, el retaule de l'any 1647, quan arribà a l'any 1936 ja havia estat molt desfigurat per supressions i afegits de diverses etapes.

El nou retaule es construí segons el projecte o traça feta pel mestre fuster mataroní Jaume Rosselló. Porten a terme l'obra els també fusters de Mataró Bertomeu Llobet, Salvador Fornis i Antoni Riera. L'autor o autors de les imatges no vénen esmentats en el manuscrit, on només es refereix que el seu pagament havia estat a càrrec dels executors de l'obra.

Una vegada fet el retaule, ja a l'any 1649, i prèviament al seu pagament, la seva perfecció va

ser contrastada pel mestre Jaume Rosselló, autor de la traça, i pel fuster mataroní Joan Vendrell. Així ho anirem veient a continuació.

Foli 5:

A 24 juny 1647. Convocat y congregat tots los confreres de la Confraria de Sant Elm, tots unànimes y conformes han determinat que se faça un altar nou de Sant Elm y per açò volen fer un tall entre ells y lo que serà se obligan a pagar tots junts ho cada hu a soles.

More solito per me Iacobum Salvador vicarium. Testes sunt Jaume Roselló fuster y Jaume Bruguera fuster, tots de Mataró.

Al marge esquerre: «Nil valet».
Inutilitzat per cinc barres diagonals.

Die 24 iunii 1647, more solito. Se ha determinat dit consell de la Confraria de Sant Elm que tots los patrons de las barcas se obligan a pagar 2 lliures 10 sous per cada sentenar que aportan les barques, donant plen poder als patrons que façan pagar als mariners rata per milla lo que'ls tocarà y que dit patró ho puga aturar del que los aurà de donar de la soldada y qualsevol home de qualsevol estat que sia que compre barcha o llaut nou o vell que sia que aja de pagar del modo y manera dit dalt anomenats, pagant rata per milla lo que'ls tocarà y açò és esta paga per espai de vuit mesos comptadors des del dia present en avant y si dit patró entre aquest temps perdrà la barca, sols aja de pagar lo que aurà treballat. Item que dit mariner que no navegarà dins aquest vuit mesos no aja de pagar rata per milla. En dit acte foren Romà Rogent, Pere Joan Prats, Joan Pau Rexach, Pau Roselló, Josep Dols, Antoni Soler, Narsís Serra, Antoni Joan Dols, Antoni Baranger, Ramon Salarii, Sebastià mas mariner, Jaume Mas mariner, Salvador Mas mestre de axa, Pere Vila, Salvador Botet, Miquel Roig, Phelip Marí, Joan Illa tots mariners y conformes acceptan y lloan dit acte y que dits administradors pugan donar procura per a cobrar al qui millor los estarà a bé.

More solito per me Iacobum Salvador presbiter. Testes sunt Ioannes Bruguera y Jaume Roselló fuster, tots de Mataró.

Al marge esquerre: «Nil valet».
Inutilitzat per sis barres diagonals.

Foli 5 v:

Die 16 augusti 1647. More solito Matarone, more solito per me Iacobum Salvador vicarium.

I axí mateix firman los administradors y concell del any present de la Confraria de Sant Elm de Mataró que donan plen poder als administradors, ho sia les persones qui tindran càrrech de fer fer dit retaule de Sant Elm, que després de ser

consertada la feina de dit retaule, si alguna cosa o coses los apareixerà fer fer a més del consertat per adorno de dit retaule i milloria, tots los qui an firmat en lo acte fet dia y any present, se obligan a pagar y tenir per bé lo que auran consertat los qui tindran càrrech de fer fer dita obra, ajen de passar per lo fet y consertat.

Iacobus Salvador presbiter et vicarius.

Testes sunt Jaume Costa pescador y Pau Mascaró fuster tots de Mataró.

Foli 6:

+

Die 16 augusti 1647, more solito Matarone per me Iacobum Salvador vicarium.

Convocat y congregat lo consell hordinari de la Confraria de Sant Elm de la iglésia parrochial de Santa Maria de Mataró, bisbat de Barcelona, se ha determinat de fer un retaule nou en dita capella de Sant Elm. An donat plen poder als administradors del any present qui són Joan Martí, Pau Roselló, Joan Rexach, Pere Pau Prats, tots mariners, de que fesen fer un retaule de Sant Elm del modo millor los apareixerà. Los qui foren de consell, foren Pere Pau Prats, Joan Pau Rexach, Pau Roselló, Josep Dols, Antoni Soler, Martí Serra, Antoni Joan Dols, Antoni Baranger, Ramon Salaris, Sebastià Mas, Jasinto Mas, Sebastià Mas mestre de axa, Pere Vila, Salvador Boter, Miquel Roig, Phelip Marí, Joann Illa, tots mariners, y tots unànimes y conformes an determinat de que's faça dit retaule y tots los del consell anomenats an donat plen poder als administradors del any present qui són Joan Martí, Pau Roselló, Joan Pau Rexach y Pere Pau Prats, de que fasan fer lo retaule de Sant Elm del modo y manera los apareixerà y també de que pugan elegir persona o personas per consertar de fer dit retaule i per a cobrar los diners del cortó del tall que an posat i que tot lo que dits administradors consertaran de pagar per dita obra tots los dalt anomenats se són obligats a pagar de sos bens, per espai de un any del dia present en avant de *petcho* un cortó per barca, ço és per cada viatge que faran les barques, tant petites com grans ajen de pagar dit cortó.

Tots los dalt anomenats donan plen poder als administradors del any present pera poder cobrar dit cortó. Y que dits administradors pugan firmar procura a qui ben vist los serà per a cobrar qualsevols quantitats de diners, tant de taula com de banch de la ciutat de Barcelona y per a poder convenir qualsevol judici a tots aquells qui tindran casa parada en la vila de Mataró, tant als patrons com als mariners y moços de barca, volent que lo acte que firmaren a 24 de juny de 1647 aquell valer no puga sino és aquest que antes. Firmat vui als 16 de agost 1647.

Iacobus Salvador presbiter et vicarius.

Testes sunt Jaume Vila pescador y Pau Mascaró fuster, tots de Mataró.

Die y any sobredit los administradors dalt

anomenats an feta procura a Lluís Prats i a Miquel Roig mariners pera consertar dit retaule, pera cobrar los diners del tall del cortó, ab poder de substituir procurador pera cobrar los diners del tall del cortó.

Iacobus Salvador presbiter et vicarius.

Testes sunt Jaume Costa pescador, Pau Mascaró fuster, tots de Mataró.

Foli 6 v.:

Die decima sexta mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo septimo, Matarone.

Convocat y congregat lo consell general de la Confraria de Sant Elm en la iglésia parrochial de Santa Maria de Mataró, construïda y fundada dins dita iglésia, en la qual convocació y congregació foren y són presents los següents:

Joan Martí	Antoni Berenguer
Pau Roselló	Ramon Salari
Joan Pau Rexach Administradors	Sebastià Mas
Pere Pau Prats	Pere Vila
Josep Dols	Salvador Boter
Antoni Soler	Miquel Roig
Antoni Serra	Phelip Aymerich
Antoni Joan Dols	Joan Illa

tots mariners de la dita vila y del consell general de dita confraria del gloriós Sant Elm, los quals així convocats y congregats, unànime y conformes, donen poder als dits Joan Martí, Pau Roselló, Joan Pau Rexach y Pere Pau Prats administradors lo any present de dita confraria pera que fassen fer lo retaule de Sant Elm en la capella de dit gloriós sant en dita iglésia, del millor modo, forma y manera apareixerà a ells, ab preu si poran consertar ab lo que voldrà fer aquell, donant-los axí mateix ple y bastan poder dits administradors de elegir y anomenar las personas a ells ben vistes per que aquelles fassien lo fer lo retaule al que ben vist los serà al preu se porà consertar, axí y de la manera que dits administradors lo tenen y ab los capítols [a]diens.

Item per quant en la dita confraria no y ha diners comptants per poder fer la fàbrica y construcció de dit retaule, per ço se imposaran tots los demunt dits sobre ells y llurs bens un cortó per barca, ço és per cada viatge que faran les barques, tant petites com grans, se haje de pagar dit cortó durador per spay de un any del die present en avant comptador. Per ço se obligan tots y sengles bens llurs de la dita confraria e de quiscun d'ells a soles per llur part y portió.

Item donaren poder a dits administradors de cobrar y exhigir lo cortó que deuran ells y quiscun d'ells per cada viatge faran les barques durant dit any, ab plen poder de que pugan firmar procura a qui ben vist los serà per cobrar qualsevols quantitats de diner, tant de taula com de banch de la ciutat de Barcelona, per a poder convenir en judici a

tots aquells que staran obligats de pagar a dita confraria, tant per les dites com per altres qualsevols causes y rahons, tant dels dits com dels demás mariners qui tindran casa parada en la vila de Mataró, ço és tant als patrons com als meriners y mosos de barca.

Item cansel·laren y anul·laren aquell acte o del·liberació que feren y firmaren en poder del notari devall escrit de 24 de juny prop pasat.

Testes sunt Iacobus Costa piscator et Paulus Manau sartoris ville Mataronis.

Foli 8:

+

Die 21 octobris 1647, Matarone. More solito per me Iacobum Salvador vicarium.

Lluís Prat, mariner y Miquel Roig mariner, ab procura que tenen firmada dels administradors de la Confraria de Sant Elm de Santa Maria de Mataró, bisbat de Barcelona, en poder del notari avall escrit a 16 de agost de 1647, qui són Joan Martí, Pau Roselló, Joan Rexach, Pere Pau Prats, tots mariners. Dits Lluís Prats y Miquel Roig an donat a fer lo retaule ab los pactes y modo que baix estan capitulats a Barthomeu Llobet fuster y a Salvador Fornis fuster y a Antoni Riera fuster, los quals se obligan a fer dit retaule per preu de quatrecentes sexanta nou lliures y divuit sous, dich 469 lliures 18 sous, y los tres fusters anomenats se obligan lo hu per lo altro en fer y acabar dita obra ab tot, ne donan per fermaça a Bernat Roselló sastre y a Joan Saguí pagès tots de Mataró, los quals an firmat y an acceptat y jurat dita fermaça de sos bens, tant los mestres com les fermanses.

Item que la pastera de pla de *[mot il·legible]* que en la apactada volen que es faça la figura de santa Bàrbara y fet lo demás com és pactat y capitulat. Item que en ser acabada dita obre dins un mes aja de ser judicada per dos mestres, lo hu per part dels mestres y l'altre per part de la confraria y lo que anirà per part de la confraria que dita confraria lo aja de pagar y lo que posaran los mestres que dits mestres lo ajen de pagar.

Item que sempre y quant los mestres ajen acabada la feina y judicada y rebuda, que la confraria aja de pagar la ultima paga dins sis mesos comptadors del dia que la obra serà rebuda y lo modo de fer dit retaule de Sant Elm los dits mestres lo han de fer conforme la trassa que dits administradors els an donada que ha fet Jaume Roselló fuster de Mataró y ab lo modo y pactes que baix està capitulat.

Lluís Prats mariner y Miquel Roig mariner, tenint poder dels administradors de dita confraria y consell, firmen la demunt dita cosa, conforme consta ab acte rebut en poder del notari devall escrit a 10 de agost de 1647 y axí ho juran y firmen y los mestres y fianças lo an jurat y firmat y acceptat. Iacobus Salvador presbiter et vicarius ecclesie parrochialis Beatae Mariae Mataronis.

Testes sunt Antoni Joan estudiant fill de Vilasar y Ramon Miracle boter habitant de Mataró.

Foli 9:

Memorial fet per la trassa per lo retaule se ha de fer per la capella de Sant Elm en la iglésia parrochial de Sancta Maria de Mataró bisbat de Barcelona.

Primo volen los administradors y consell de la Confraria de Sant Elm que lo mestre que pendrà dita obra sie obligat a fer, a més del que està en la trassa, lo següent: Que aja de posar quatre testas ab sa tarja cada huna, ço és una per cada resalt del pedestral.

Item que aja de fer talla en les senefes de les cornises, bona y rebadora segons la obra demana. Item aje de donar dalt y baix en los costats del retaule de polseres o adorno segons la obra demana.

Item que tota la obra de dit retaule sie allegida y no aplacada y dit retaule aje de ésser de fusta de alba bona y rebedora a coneguda de dos mestres per part de la confraria y altres dos per part del mestre qui se obligarà a fer dita obra, y que estos mestres ajen de ésser los qui judicaran dit retaule tant del labor com de la fusta.

Item que lo mestre qui farà dita obra aje de seguir la trassa que donaran los administradors y consell de dita confraria y tot lo demás que diu lo present memorial.

Item aje de seguir les andanes de les columnes conforme estan comensades en la trassa y que los capitells y tercios de ditas columnes ajen de ésser treballades conforme les del retaule de Sant Joan de dita iglésia de Santa Maria de Mataró.

Item que lo mestre que volrà fer dit retaule aje de donar fermances a coneguda dels administradors de dita confraria.

Item que lo mestre que farà dit retaule aje de fer en lo altar conforme està en la trassa y que dit mestre aje de pagar lo gasto de les tancadures y que sien bones y rebedores les qui posaran.

Item que les pilastres de primera y segona andana sien obrades ab sos capitells conforme les del Angel Custodi de dita iglésia.

Item que la pastera de Sant Elm sie dorada ab patxina conforme la del Angel Custodi y les demás pasteres dels costats, de la mateixa manera com estan las del Angel Custodi de dita iglésia.

Item prometen dits administradors y consell de la Confraria de Sant Elm que pagaran tot lo valor de dit retaule y calaxos del altar conforme se conté en la trassa y present memorial ab quatre pagues, ço és tres iguals pagues, comensant la primera des del dia se farà lo acte de dit retaule a dos mesos y la segona finits los dits mesos a mitx any, y axís la tercera y la última que serà la quarta des del dia que es farà lo acte a dos anys.

Item volen que lo mestre aje de donar acabat dit retaule dins de un any y mitx.

Item que si dins dit any y mitx lo retaule no és

acabat, lo puguen dits administradors y consell fer-lo acabar a gastos del mestre qui farà dita obra y quant dits administradors y consell no'n vullen fer gastos per a que dita obra se acabe dins dit temps, que lo mestre tampoch no puga demanar la última paga des del dia que donarà dita obra acabada a sis mesos.

Item que lo mestre encontinent aurà acabada la obra la aje a fer notori als administradors per a que la fassen judicar dins de un mes aje de ésser judicada. Quant no la fassen judicar dins dit mes, aje de passar per judicada y rebuda. Per me Iacobum Salvador vicarium.

Foli 13:

Die 31 octobris 1649 Matarone per me Iacobum Salvador presbiterum et vicarium.

Convocat y congregat lo consell ordinari de la Confraria de Sant Elm de la parrochial iglésia de Santa Maria de Mataró, an determinat que Jaume Rosselló fuster y mestre Joan Vendrell fill judican lo retaule si està bé y que judican las millores de dit retaule y que lo que dits judicadors diran la confraria pagarà.

Testes sunt Jaume Guanabens y Antoni Brugués tots de Mataró.

Dies 2 novembris 1649

Consell ordinari de la Confraria de Sant Elm an determinat lo que mestre Joan Vendrell fill y Jaume Rosselló fuster de Mataró judicaran lo retaule, qui judicat lo que dits mestres diran se aje de pagar tot tant per una part com per altra, a la firma dels quals són Pere Pau Mas, Joan Xiralt, Joan Soler, Joan Martí, Pere Pau Prats, Jaume Jordà, Joan Casalins, Josep Teixidor, Salvador Boter, Josep Damià, Francesc Orrich, Melchior Planol, Miquel Saurí, Antoni Soler, Andreu Illa, Rafel Prats, Joan ... .. [*dos mots il·legibles*] ... Pi, Jaume Metge ... [*quatre mots il·legibles*] ... Lluís Prats, Miquel Trias, Joan Vilella, Magí Plegamans y los ... [*dos mots il·legibles*]... han firmat lo demunt dit.

Testes sunt Bernat Caralt sastre de Mataró y Sagimon Franquesa sabater de Moyà.

Foli 14:

Die 18 octobris millesimo sexcentesimo quadragésimo nono Matarone, more solito per me Iacobum Salvador presbiter et vicarium.

Paga la definició. - Entre los administradors de Sant Elm y los mestres qui han fet lo retaule.

Lluís Prats mariner y Miquel Roig mariner com administradors per poder que tenen de fer fer lo retaule de Sant Elm, fan difinitió als mestres qui l'an fet, consta del poder que tenen dits Lluís Prats y Miquel Roig en dit llibre a 16 de agost de 1647, diuen y se donan per pagats que dit retaule està bé conforme la trasa tenien obligació y ser judicat dit retaule ab voluntat

dels administradors y dels mestres per mestre Joan Vendrell jove y per Jaume Roselló fuster y axís dit[s] Lluís Prats y Miquel Roig mariners fan difinitió als mestres qui l'an fet, qui són Barthomeu Llobet fuster y a Antoni Riera fuster y a Salvi Fornes fuster, dient que estan contents de dit retaule que está ben acabat, volent que per ara ni per ningun temps ningú los puga demanar ninguna cosa y axí mateix los sobre dits mestres estan satisfets y pagats de dit retaule de tot lo preu tenian de rebre y també de 40 lliures los an donades de las millas y altres 40 lliures quals an donadas per lo imagineire, dits mestres se donan per pagats y satisfets, volent que per ara ni per ningun temps puga ser demanat per haver fet lo dit retaule ningun diner y axís ho firman tots tan los mestres com Lluís Prats y Miquel Roig en nom de la confraria.

Testes sunt Sagimon Franquesa sabater y Joan Tast esperdañer habitants tots en Mataró.

L'obra del retaule, acabada l'any 1649, seguí un temps sense daurar. Una vegada daurat pel mestre Joan Orgellès, o Urgellès, la confraria pagà el treball l'any 1679.

Foli 35:

Die 23 julii 1679.

Convocats y congregats los administradors y consell y la major part de ells de la confraria de Sant Elm constituïda y fundada en la iglésia parrochial de la vila de Mataró, pera tenir consell ab la forma acostumada en dita iglésia, pera tractar las cosas nesasàries per dita confraria, fou proposat per los administradors que són Joan Genís, Joan Martí, Pau Borrell y Jaume Casellas: «Senyós confreres, ja sabeu com la confraria de Sant Elm està enpanyada en pagar y satisfer a Joan Orgellès daurador cent lliuras a compliment del que se li prometé pagar per daurar lo retaule de nostra confraria, y com aquell ja estiga dorat y posat, és just sia satisfet del que la confraria està obligada y com sabeu vosaltres en la confraria no hi a dinés ni tanpoch té crèdit pera fer-ne per satisfer, me apar seria de conveniència de manllevar vint doblas a canbi.» Tots los administradors y consell unànimes y conformes an resol manllevar ditas vint doblas a canbi en nom de la confraria y, pera que aquellas sian satisfetas, tant los interesos de dit canbi com també les vint doblas, ara per aleshoras, consignan lo quartó rep y acostuma rebre dita confraria sobre de las barcas, volent que lo endador tindra *coidado* de cobrar dit quartó y, de tres en tres mesos, done compta y entrega los dinés al clavari de dita confraria que vuy és Joan Soler, donant dit clavari bones fermanças, com de present los dóna, que són Pau Genís y a Jaume Font, los quals accepta dit consell. També a resol lo consell que per lo treball a tingut dit Orgellès en avent

feta la feina bé a gust de tots los confreres, se ha resolt que dits administradors donen de estrenes quatre doblas y mitge. De las quals cosas fas fe jo Pau Cardús prevere y vicari y en dit nom notari. Testes sunt Joseph Castellar y Francesch Parera pescadors de Mataró.

En les processons de Setmana Santa, la confraria de Sant Elm de Mataró tenia al seu càrrec el pas del Davallament de la Creu, almenys des de l'any 1658. Això mateix esdevenia a Arenys de Mar amb la seva respectiva confraria.

Interclòs a folis 19-20:

Tinch rebut de la Confrarie de Sant Elm de la vila de Mataró tots la cantitat del consert de misteri del Davallament de la Creu, la qual cantitat la tinch rebuda ab diferents pertits y de diferentes personas y per ser lo ver fas la present clarícia de ma mie, vuy als 22 de agost 1658.
Pere Serra.

Com arreu, la confraria de Sant Elm de Mataró tenia la seva pròpia senyera, que presidia els seus actes corporatius. Aquí hi ha notícia de la bandera que es féu l'any 1670, i que la documentació ens diu que era de seda.

Foli 29:

[3 juliol 1670]

Los administradors de la confraria de Sant Elm últim passat, qui són Barthomeu Ponts y Francesch Illa y Salvador Boter, Pau Torrents administradors del any passat y Rafael Prats, Pau Roselló, Pere Balansó, Jaume Casellas administradors lo any 1668, Joseph Mallgel, Pere Costa, Joan Torner, y Francesch Barceló administradors de lo any 1667, han donat compte tots los sobredits als administradors dalt dits Antoni Pujadas, Pau Borell, Miquel Maurí, Francesch Serra menor, administradors lo any 1670, han rebut lo compte tant dels dinés ha cobrats Isidro Andreu *andador* de dita confraria, del qual se troba haver cobrat y pagat 240 lliures 10 diners del qual se ha pagat lo domàs de la bandera y seda y demés *arrequivas*, com consta de rebudes. Sols se queda deura vui al patró Joseph Malloll deset lliures y sinch sous a compliment de tot lo que ha costat la bandera.

I, per fi, aquest interessant manuscrit ens dóna notícia de la fragata construïda a Mataró l'any 1696, tan ben estudiada i donada a conèixer per Joaquim Llover⁵. Ací esmenta impositcions posades als confreres per a la construcció del vaixell i la proposta que fa la confraria per als nomenaments de capità i tinent de la nau.

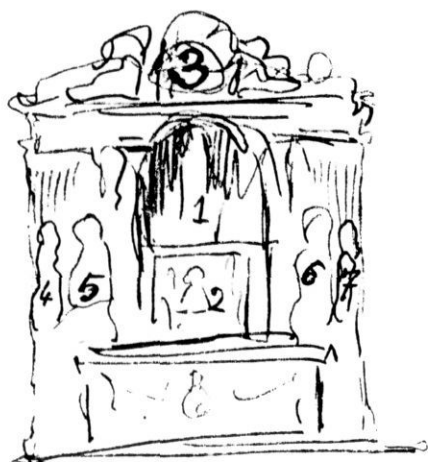
Foli 46:

Die 19 desembris 1696. Matarone.

Convocats y congregats los administradors y consell general de la Confraria de Sant Elm fundada en la iglésia parroquial de Santa Maria de Mataró qui són Pere Borrell, Antoni Soler, Joan Pera administradors, Joan Martí, Salvador Cañameras, Joan Aymerich menor, Andreu Mora, Francisco Boxó, Jaume Font, Francesc Sayol, Fèlix Maig, Joseph Caselles, Joan de Joncas, Pau Roselló, Pere Gibert major, Diego Massó, Joseph Bosch, Salvador Veyà, Antoni Soler alias Nan, Antoni Soley, Joseph Grau y Pau Clavell, convocats y congregats de llicència del magnífich Balle de la present Vila, a fi y effecte de buscar diners per a la fàbrica de la Fragata que actualment se està fabricant en la present Vila, y considerant que en la confraria no hi ha diners, han resolt y determinat unànimes y conformes *nemine discrepante* que axí com fins lo die present tenian obligació qualsevol gènere de embarcació tocant a marineria o navegació pagar per cada viatge la meitat de mitg cortó, tinga obligació des del dia present en avant a pagar un cortó per enter, entenent empero que dit dret o *petxo* de un cortó per cada viatge de qualsevol embarcació com està dit se age de pagar tantsolament mentre durarà la fàbrica y estarà acabada de pagar la dita Fragata y que acabada de pagar la dita fàbrica cesse lo dit *petxo* y dret que ara per alesoras se lleva, volent que acabada de pagar dita fàbrica se estiga y quede lo dret com és éstat fins lo die present de pagar la meitat de mig cortó. Lo qual dret del cortó per enter se entén que se ha de pagar ab esta conformitat que després que se haurà tret en *limpio* lo que ha fet de gastos la embarcació se hage de pagar lo cortó per enter del *monte mayor*. Y pera que pueghe exigir-se dit dret las sobreditas persones elegeixen para cobrar-lo a la persona del patró Salvador Veya al qual las sobreditas personas donan ple y ample poder pera cobrar-lo y que tingue obligació dit Vaya de entregar lo diner portant llibre de dèbit y crèdit a la persona de Joseph Pere Peramàs y Genís elegit receptor per las sobreditas personas per a dit effecte, al qual Joseph Pere Peramàs receptor donan ple poder y facultat las sobreditas personas pera entregar qualsevol quantitat de diner a las personas del señor Pau Clavell y Pere Tranques, personas eligides en altre acte per la fàbrica de dita fragata. Item han determinat las sobreditas personas que per lo treball que ha de tenir lo dit Veya de exigir dit dret, li donan per los treballs de servir a la confraria fan la summa de vintydós lliures, las quals cosas tenen per serveis agradables y aquellas no revocar ab obligació de tots bens y ab jurament llargament fet *large et iuxta stilum*.

Testimonis lo señor Thomàs Espà cirurgià y Isidro Morara notari de Mataró.

- 1 - St. Elm
- 2 - Mare de Déu de Montserrat amb St. Benet i Sta. Escolàstica
- 3 - Annunciació de Maria Santíssima
- 4 - St. Antoni de Padua
- 5 - ~~St. Blai~~ St. Blai
- 6 - Sta. Elena
- 7 - Sta. Clara, fundadora

En els repers de les columnes hi ha els bustos dels quatre Evangelistes en mig relleu.

Apunt del retaule de Sant Elm de Santa Maria de Mataró, fet per Marià Ribas i Bertran durant el mes d'agost de 1936, poc abans de la seva destrucció. No es conserva cap altra representació del retaule. MASMM. Església 1.

Segueix a continuació, i sense expressar la data, un decret formulari del batlle de la vila de Mataró, aprovant la imposició acordada per la confraria.

Foli 46 v:

Die 5 maii 1697. Matarone.

Convocats y congregats los administradors y personas de consell de la Confraria de Sant Elm instituïda y fundada en la iglesia parroquial de Santa Maria de Mataró, bisbat de Barcelona, a fi

i efecte de elegir las personas que per dita confraria han de concórrer en los officis de Capità y Tinent per governar y regir la fragata, foren elegidas per Capità las personas següents: Pau Clavell, lo patró Joan Aymerich y Esteve Martí y per a Tinent lo patró Antoni Soler, lo patró Pere Gibert, lo patró Joan Boter, ab comú consentiment de tot lo consell. *Actum, fiat large.*
Testimonis Pau Comas y lo patró Joan Illa.

Josep M. Pons i Guri

NOTES.

1.- Està en el meu record. Destruït l'any 1936.
Vegeu ALBERT GIOL I GALCERAN, *Calella, su origen y evolución* (Calella 1953), p. 29, amb reproducció del retaule en dues làmines entre pp. 64-65. N'hi ha també bones fotografies a l'Arxiu Mas de Barcelona.

2.- LLUÍS FERRER CLARIANA, *Santa Maria de Mataró* (Mataró 1971), p. 136.

3.- Al foli 181 d'aquest ms.

4.- FERRER CLARIANA, *op. cit.*

5.- JOAQUIM LLOVET, *Mataró, 1680-1719. El pas de vila a ciutat i cap de Corregiment* (Mataró 1966), p. 43 i ss.